

Disiplinlerarası Sanat Bağlamında Dantel

Lace in the Context of Interdisciplinary Art

Öz

Dantel, bir kumaşın kenarına işlenen veya bağımsız olarak her türlü iplikle çeşitli biçimlerde örülen, ince ve ağ görünümlü örgülere verilen genel addır. Anadolu'da dantelin başlangıç tarihini tespit etmek mümkün olmamakla birlikte, Türk kadınının günlük uğraşı ve çeyiz geleneğinin önemli bir parçası olmuştur. Dantelin 12. yüzyılda Anadolu üzerinden Yunanistan'a, oradan da İtalya yoluyla Avrupa'ya geçtiği düşünülmektedir. 16. yüzyılda Fransa'da bir endüstri kolu olma yolunda ilerleyerek büyük ilgi gören dantel, 1594 yılında Fransız Akademi sözlüğüne geçmiş ve diğer diller içinde kabul edilmiştir. 19. yüzyılda göç veya diğer yollarla dünyanın birçok yerine yayılan dantel günümüzde ilgisizlik, kadınların iş hayatına aktif katılımı, boş vakitlerin artık farklı şekillerde değerlendirilmesi, değişen moda ve dekorasyon anlayışı gibi sebeplerle üretimi gün geçtikçe azalan bir el sanatı durumuna gelmiştir. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren sanatta yeni bir sürece girilmiş ve güzel sanatlar alanında disiplinlerarası çalışmalar görülmeye başlanmıştır. Bu süreçte özellikle tekstil malzeme ve tekniklerinin kullanımı dikkat çekmiştir. Bu döneme kadar insanların giysilerini ya da evlerini süsleyen dekoratif danteller, yeni bir anlayışla sanat unsuru olarak farklı bir anlam kazanmıştır. Böylece dantel geleneksel ve dekoratif kimliğinden uzaklaşarak sanatta düşünce ve malzeme kalıplarının sınırlarını aşılmasını sağlamıştır. Bu amaçla çalışmada geleneksel teknikleri kullanarak danteli yeniden inşa etmeyi başaran farklı disiplinlerdeki sanatçıların eserleri ve enstalasyon çalışmalarından örneklerle konu tartışılmıştır. Çalışma tarama modeline dayalı betimsel bir araştırmadır.

Anahtar Kelimeler: Sanatsal yaklaşımlar, disiplinlerarası sanat, dantel

ABSTRACT

Lace is the general name given to fine, net-like weaves that are embroidered into the edge of a fabric or knit independently with any type of yarn. Although it is not possible to determine the beginning date of lace in Anatolia, it has been an important part of the daily occupation and dowry tradition of Turkish women. It is thought that lace passed from Anatolia to Greece in the 12th century and from there to Europe on the way to Italy. In the 16th century, lace which attracted great attention by progressing to become an industry branch in France was transferred to the French Academy dictionary in 1594 and was accepted among other languages. Lace which spread to many parts of the world in the 19th century through immigration or other ways has become a handicraft whose production is decreasing day by day due to reasons such as indifference, active participation of women in business life, different ways of using leisure time, and changing fashion and decoration understanding. Since the second half of the 20th century, a new process has been entered in art and interdisciplinary studies have started to be seen in the field of fine arts. In this process, especially the use of textile materials and techniques has attracted attention. Until this period, lace gained a different meaning as an element of art with a decorative, new understanding that adorned people's clothes or homes. Thus by moving away from the traditional and decorative identity of lace it was ensured that the limits of thought and material patterns in art were overcome. For this purpose, the subject is discussed in this study, with examples from the works of artists from different disciplines and installation works who have succeeded in reconstructing lace using traditional techniques. The study is a descriptive research based on survey model.

Keywords: Artistic approaches, interdisciplinary art, lace

Mine CAN

Kocaeli Üniversitesi, Değirmendere Ali Özbay Meslek Yüksekokulu, El Sanatları Bölümü, Kocaeli, Türkiye

Bu çalışma Kocaeli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi tarafından 16-21 Kasım 2021 tarihleri arasında Kocaeli/Türkiye'de düzenlenen 1. Uluslararası Sanat Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Geliş Tarihi/Received: 23.11.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 28.01.2022

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

Mine CAN

E-posta: mine_can82@hotmail.com

Cite this article: Can, M. (2022). Lace in the Context of Interdisciplinary. *Art Vision*, 28(48), 85-90.

Copyright@Author(s) - Available online at finearts-ataunipress.org
Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

Dantel, tekstil sanatı içerisinde kendisine has doku karakterleri ve estetik değeri ile geçmişten günümüze farklı teknik ve desen özellikleriyle varlığını sürdürmüş bir zanaat ve sanat dalı olarak görülmektedir (Yıldız & Öğüt, 2020: 126). Örne sanatının yüzyıllardır süregelen gelişim süreci içerisinde "dantel, bir kumaşın kenarına işlenen veya bağımsız olarak her türlü iplikle çeşitli biçimlerde örülen, ince ve ağ görünümlü örgülere verilen genel addır" (URL-8). Teknik açıdan analiz edildiğinde ise dantel, iğne veya tığ ile tek ipliğin ilmeler halinde düğümlemesi sistemine göre örülmesiyle meydana gelir (Balkanal, 2010: 47).

Yapılan arkeolojik araştırmalarda Friglerden Antik Mısır'a, Orta Asya'da yaşayan Hunlardan Romalılara kadar pek çok medeniyete ait örücülükle ilgili buluntulara rastlanmıştır. Dantelin Avrupa'da ne zamandan itibaren üretilmeye başlandığına dair çok çeşitli bilgiler mevcuttur. Kaynaklarda iğne ile yapılan örgülerin Ege masallarında geçtiği ve eski örneklerin balık ağları olduğu vurgulanmıştır. Bu sebeple dantelin "12. yüzyılda Anadolu'dan Yunanistan'a, oradan da İtalya yolu ile Avrupa'ya geçtiği" düşünülmektedir (Özbel, 1951; aktaran Balkanal, 2010: 46). Jackson (1900: s.4), bu konuyu destekler nitelikte, dantelin Uzak Doğu'ya özgü olduğunu, ancak tutucu gelenekleri nedeniyle yeterli bilgiye sahip olunmadığı için en eski dantel formlarının doğuda yapıldığına işaret etmekte ve

dantelin doğudan Avrupa'ya yakın ve bitişik Asya ülkeleriyle olan ticari ilişkiler yoluyla geçme ihtimalinin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

16. yüzyılda Fransa'da bir endüstri kolu olma yolunda ilerleyerek büyük ilgi gören dantel, 1594 yılında Fransız Akademi sözlüğüne geçmiş ve diğer diller içerisinde kabul edilmiştir (Öğüt, 1973: 55). 19. yüzyılda göç veya diğer yollarla dünyanın birçok yerine yayılan dantel günümüzde ilgisizlik, kadınların iş hayatına aktif katılımı, boş vakitlerin artık farklı şekillerde değerlendirilmesi, değişen moda ve dekorasyon anlayışı gibi sebeplerle üretimi gün geçtikçe azalan bir el sanatı durumuna gelmiştir.

Bugün küreselleşmeyle birlikte yeni bir sürece girilmiş ve disiplinlerarası çalışmalar sanatın hemen hemen her alanına girmiştir. Bu döneme kadar insanların giysilerini ya da evlerini süsleyen dekoratif danteller, çağın getirdiği yeni anlayışla bir sanat unsuru olarak farklı bir anlam kazanmıştır (Arabalı Koşar, 2017: 2040). Böylece dantel geleneksel ve dekoratif kimliğinden uzaklaşmış, sanatta düşünce ve malzeme kalıplarının sınırlarının aşılmasını sağlamıştır. Kendisine yeni mekan ve malzeme arayan sanatçı, sanatın her yönüyle sınırsız ifade aracı olma özelliğinden yararlanarak kendisine yeni ve özgür alanlar yaratmıştır. Bu anlayış nesnelere belirlenen bir mekanda kurulumu ve düzenlemesinden oluşan ve bir çeşit sanatsal üretim şekli olarak ifade edilen enstalasyon uygulamalarının hayatımıza girmesini sağlamıştır. Modern sanatın önemli bir parçası olan enstalasyon çalışmaları izleyenlere sanat eserinden çok sanat hazzı yaşatmakta olup, bu tür uygulamalarda dantel veya tığ örücülüğünün kullanıldığı disiplinlerarası çalışmalara sıklıkla rastlanmaktadır (Toluyağ, 2020: s. 101-114).

Yöntem

Bu çalışma tarama modeline dayalı betimsel bir araştırmadır. Çalışmada dantelin kısa tarihçesi hakkında literatür taraması yapılmış ve geleneksel teknikleri kullanarak danteli yeniden inşa etmeyi başaran farklı disiplinlerdeki sanatçıların eserleri ve enstalasyon çalışmalarından örnekler sunulmuştur.

Bulgular ve Tartışma

Disiplinlerarası Çalışmalarda Dantelin Kullanımına Örnekler

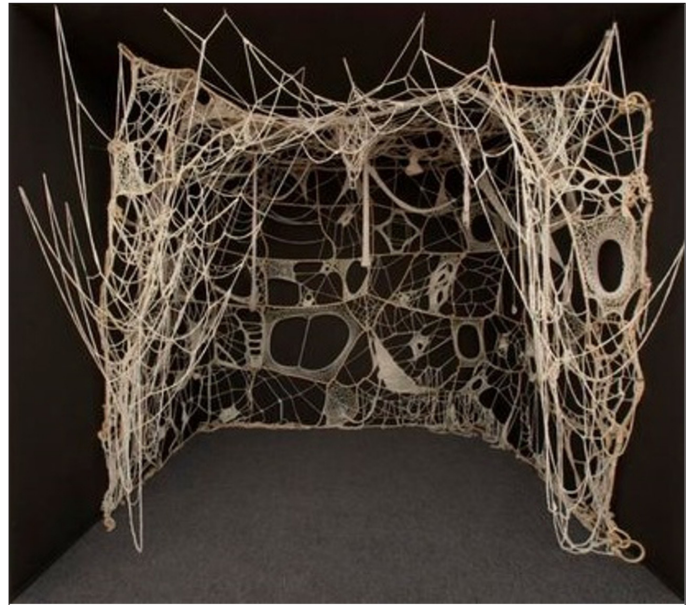
Sanayi Devrimi sonrasında sanatsal etkileşimler modernleşme sürecinde hız kazanarak değişime uğramış ve 20. yüzyılın başlarında bu etkileşimin yansımaları gözlenmeye başlamıştır. Disiplinlerarası çalışmaların temellerinin atıldığı bu değişimlerde "Arts and Crafts Movement" (Sanat ve El Sanatları Hareketi) ve güzel sanatlar ile uygulamalı sanat kuramlarını birleştirmeyi amaçlayan Bauhaus'un rolü oldukça önemlidir. 1919 yılında bir tasarım ve zanaat okulu olarak kurulan Bauhaus'ta mimariden heykelle kadar dönemin ünlü sanatçıları görev almıştır (Atay Yolal, 2020: 30-31). Yüzyılın ortalarına gelindiğinde sanatta ifade biçimleri ve kullanılan araçların tartışıldığı yeni bir döneme girilmiş ve sanatta disiplinlerarası ilişkilere dayalı olarak, sanatın kendi alanlarında ve farklı bilim dalları ile etkileşime girdiği görülmüştür. Özellikle 1960 sonrasında lif sanatı ile diğer sanat disiplinleri arasındaki katı sınırların ortadan kalktığı ve resim, heykel, mimari gibi disiplinlerde teknik ve malzeme alışverişinin değişim gösterdiği bir sanatsal ortamın oluşmaya başladığı gözlenmiştir (Arabalı Koşar, 2007: 2017).

Bu bağlamda sanat alanlarının birbiri ile etkileşime girmesi ve lif sanatının yeni ve güçlü bir ifade aracı olarak sanatta kullanması, zenginliğe ve çoğulcu bir anlayışın egemen olmasına sebep olmuştur. Böylece örme disiplinlerarası bir sanat biçimi olarak öne çıkmış ve tekstile ait malzemeler plastik sanatlar alanında kulla-

Şekil 1.

Mary Walker Phillips'e Ait Bir Örme Eser Kaynak: (URL-1) <https://alchetron.com/Mary-Walker-Phillips> (26.10.2021)

Şekil 2.

Faith Wilding, "Rahim Odası" (Crocheted Environment, Womb Room) Kaynak: (URL-6) <http://mondo-blogo.blogspot.com/2012/01/california-crazy.html> (20.03.2022)

nılmaya başlanmıştır (Arabalı Koşar, 2017: 2040). 20. yüzyılda pek çok sanatçının bir çeşit örgü olan danteli ve dantelimsi dokuları toplumsal bir takım söylemleri ifade etmek ve mesaj iletmek için sanatsal bir ifade aracı olarak kullandığı görülmektedir.

Amerikan El Sanatları Konseyi üyesi olan Mary Walker Phillips, el örgüsünü bağımsız bir sanat formu olarak keşfeden ilk kişi olarak kabul edilmektedir. O güne kadar tiğ yardımıyla oluşturulan danteller, birbirine geçen ilmek sistemiyle, elde iki veya üç boyutlu form ve dokular olarak bir zanaat olarak uygulanmıştır. 1960'lı yılların başında Mary Walker Phillips, örme zanaatının ününü genişletmek istemiş ve onun sayesinde örme, zanaat ürünü olmaktan çıkarak sanatsal bir değer olarak yükselmeye başlamıştır (Searle, 2008: 10).

Amerikalı bir sanatçı, yazar ve öğretmen olan Mary Walker Phillips, Michigan Cranbrook Sanat Akademisine çağdaş dokuma ve tekstil eğitimi almış ve 1960-1963 yılları arasında MFA'sını kazanmıştır. Phillips, kitle pazarı ve atölyeler için el örgüsü hakkında kitaplar yazarak, seri üretim endüstrisinde devrim yaratmış ve daha sonra ününü dokuma kumaşlardan örgülere de kaydırmıştır. Mimariden ilham alan Mary Walker Phillips, soyut olan örme duvar asmalarıyla tanınmıştır (Şekil 1). Örme sanat eserlerinde klasik kazak, çorap, bere gibi alışılmış modellerden uzaklaşmış ve bunun yerine danteli andıran ince işler tasarlamıştır (URL-1).

Dantelin sanatsal bir ifade aracı olarak kullanıldığı en başarılı örneklerden birisi Faith Wilding'in düzenlemesidir. Miriam Schapiro'nun da öncülüğünde 1972 yılında, Chicago sanat okulu öğrencisi 23 kadın sanatçının katılımıyla "Kadın Evi" projesi başlatılmış ve bu projenin en anlamlı eseri lif ve performans sanatçısı Faith Wilding tarafından tasarlanmıştır. Feminist sanatın önemli isimlerinden olan Faith Wilding "Rahim Odası" (Crocheted Environment, Womb Room) isimli düzenleme çalışmasında danteli kadınla özdeşleştirmiştir (Şekil 2). İç mimari ve tekstil sanatını birlikte kullanan sanatçı, halatların aralarında dantel tekniğinden yararlanarak oluşturduğu sığınak formu ile saklanmak ve çaresizlik temasını vurgulayarak, duvarları siyaha boyanmış loş bir oda ve rahim ismiyle eserini ön plana çıkarmıştır (URL-7).

Günümüz de bazı sanatçıların danteli toplum içindeki haklarını ve sosyal söylemlerini iletmek için bir materyal ve yöntem olarak kullandıkları görülmektedir. Bu anlamda kamusal alanlarda yer alan ağaçlar, araçlar, binalar ve diğer birçok nesne tiğ örgüleri ve dantellerle kaplanmaktadır. Bir çeşit örgü graffiti olarak adlandırılan bu yeni sanat formunun tanınan isimlerinden Magda Sayeg, çalışmalarında çok renkli bir üslup kullanarak oluşturduğu örmelerle alttaki nesnenin ana formunu bozmadan bambaşka

Şekil 3. Magda Sayeg, "Knitted Bus" (Örümüş Otobüs) Kaynak: (URL-2) <http://www.dookyblog.com/?tag=magda-sayeg> (24.10.2021)

bir imgelem algısı yaratmaktadır (Şekil 3). Eserleriyle metro ve köprülerin dış cephelerinde, kentsel alanların stratejik yerlerinde, arabaları, ağaçları ve sokakları örgülerle kaplayan veya giydiren sanatçının örme ve dantelin geleneksel rolünü modern yaratıcılık seviyelerine taşıdığı görülmektedir (URL-2). Sanatçının

Şekil 4. a, b (a) Joana Vasconcelos, "Dantelli Piyano" (Dentelle Piano). (b) Joana Vasconcelos'a Ait Dantelle Kaplanmış Hayvan Figürleri. Kaynak: (URL-7) <https://textileartcenter.wordpress.com/tag/piano-dentelle/> (26.10.2021)

Şekil 5.

Irmak Bayburtlu, Şans, "Kabuktan Hayaller Giymek", (2019). Kaynak: (Bayburtlu, 2020: 83) <https://usved.com/files/4230642b-d22c-4ca1-8b0b-a80229ebbdbb.pdf> (20.03.2022)

geleneksel teknikleri alıp tanıdığımız ve bildiğimiz bir şeye dönüştürme çabası, Yılmaz'ın (2011: 129) ifade ettiği üzere, sanatın her döneminde gelişen tanımına paralel olarak, bireyin düşüncükleri ve hayalleri ile birlikte, ifade ettiği kavram ve yöntemlerin de değişip gelişebileceğine en güzel örneklerden birisi olarak gösterilebilir.

Enstalasyon ve heykel yapmak için seçtiği malzemelerde klasik malzemeler yerine tığ işleri ve dantel kullanan Joana Vasconcelos, gelenek ve moderniteye meydan okuyan çalışmalarla geniş ve zengin bir yorum alanı yaratmıştır. "Dantelli piyano" (Dentelle Piano) adlı çalışmasında yüksek kültürü temsil eden piyanoyu ve sandalyesini dantelle kaplayarak kültür ikilemini ironik bir anlatımla sergilemiştir (Şekil 4a). Sanatçı ayrıca pek çok hayvan figürünü de dantelle kaplayarak adeta ikinci bir deri oluşturmaktadır (Şekil 4b). Bu çalışmaların bazılarında dantel ile çok zarif bir estetik görüntü, bazılarında ise kitsche yakın sarkastik bir eleştiride bulunduğu izlenmektedir (Krause Schilling, 2011).

Günümüzde bazı tekstil tasarımcılarının da disiplinlerarası çalışmalara yöneldikleri ve sergiledikleri eserlerde heykel sanatına kendilerine özgü bir üslupla yaklaştıkları gözlenmektedir. Irmak

Şekil 6.

Agnes Herczeg, Bahçe, (2019). Kaynak: (URL-3) <https://www.textileartist.org/agnes-herczeg-thoroughly-modern-lace/> (20.03.2022)

Bayburtlu'nun "Kabuktan Hayaller Giymek" isimli sergisinde yer alan çalışmalarda yün, sentetik ve pamuk karışımı ipliklerin tele sarıldığı ve dantel görünümüne ince tığ örgüsü yapıların kullanıldığı görülmektedir (Şekil 5). Kadın silüetinde kurgulanmış bu heykelsi giysi formlarında renkli ipliklerle oluşturulan dantelimsi örgü yapıların iç içe geçmiş olduğu görülmektedir (Bayburtlu, 2020).

Budapeşte Güzel Sanatlar Üniversitesi'nden tekstil restoratörü olarak mezun olan Agnes Herczeg, geleneksel dantel ve iğne oya-sını hassas bir işçilikle resim sanatı ile birleştiren bir sanatçıdır. Müzelerde bulunan nakış ve dantel tekniklerini uzun yıllar boyunca deneyimleyen sanatçı 2013 yılından bu yana eserlerinde oyaları örgü işleriyle birleştirmektedir. Çalışmalarında ağırlıklı olarak keten, kenevir, pamuk, ipek, jüt, rafya vb. bitkisel kökenli doğal iplikler kullanmaktadır. Sanatçı çalışmalarında kullandığı resimlerdeki figürlerin sınırlarında ince metal teller kullanmaktadır. Şekil 6'da görüldüğü üzere oluşturduğu sınırların içindeki ilmeklerin desenin yoğunluğuna göre değiştiği görülmekte ve eserlerin iplik ile çizim ve resim yapmak şeklinde adlandırılabilen danteller olduğu

Şekil 7.

NeSpoon, "The Sultan's Tent" Limerick/İrlanda, (2016). Kaynak: (URL-4) <https://www.thisiscolossal.com/2016/09/lace-street-art-nespoon/> (20.03.2022)

izlenmektedir. Çalışmalarında kullandığı küçük dallar, ağaç kabukları veya başka tür yardımcı malzemelerin resmin ana kompozisyonu ile uyumlu olduğu izlenmektedir. Bu sebeple görsel içerik dışında yapısal öğeleri ve çalışma aşamalarını da çok iyi planladığı anlaşılmaktadır (URL-3).

Günümüzde bazı sanatçıların sanatı, sokak sanatı aracılığı ile kamusal alana taşıdığı görülmektedir. NeSpoon adıyla bilinen Polonyalı sanatçı danteli sokağa taşıyan tasarımcılardan birisidir. Sanatçı bazen gerçek dantelleri ağ şeklinde kompozisyonlarla birlikte, bazen de sprej boya ve dantel şablonları kullanarak gerçeği aratmayan dantel görünümlü duvar resimleri ile sanatı sokağa taşımaktadır. Danteli seramik sanatında da kullanılan sanatçının aynı zamanda bazı kaldırım veya duvar çatlaklarını çimentoyla doldurup ardından bu kısımları zarif dantel tasarımlarıyla süslediği de görülmektedir. Tasarımlarını çok sayıdaki önemli müzede ve farklı ülkelerde düzenlenen festival ve biennallerde sergileyen sanatçının, ayrıca dantel sanatı çevresinde kaybolan değerleri konu alan enstalasyon çalışmaları dünyanın çeşitli şehirlerinin sokaklarını, yollarını, binalarını süslemektedir (URL-4). Şekil 7'de NeSpoon'un 2016 yılında İrlanda'nın Limerick kentinde kentinde dantelle gerçekleştirdiği sokak sanatı görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Küreselleşme ile birlikte sadece ekonomik ve sosyo-kültürel alanlarda değil sanat alanında da çeşitli değişimlerin yaşandığı bilinen bir gerçektir. Özellikle 20. yüzyılın ortalarına gelindiğinde sanatsal faaliyetlerde bu değişimler daha çok hissedilmeye başlanmış ve sanatçıların farklı alanlar ile etkileşime girerek disiplinlerarası çalışmalara yönlendiği görülmüştür. Bu dönem lif ve örme sanatı ile diğer sanat disiplinleri arasındaki katı sınırların ortadan kalktığı, teknik ve malzemenin değişim gösterdiği bir dönem olmuştur. Bu zamana kadar geleneksel üretim yöntemleri ile bir zanaat olarak ihtiyaçlar doğrultusunda uygulanan dantel, ilk kez sanatta bir ifade aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Heykel, resim, fotoğraf gibi plastik sanatlar alanlarındaki sanatçıların, dantel ve tığ örücülüğünü geleneksel uygulama biçiminin dışında farklı boyutlara taşıdığı görülmektedir. Disiplinlerarası uygulamalarda günümüz sanatçıların amacı sadece estetik değerler üretmek değil, aynı zamanda toplumsal yaşama eleştirel bir bakış açısıyla bakmak ve yaşamı etkin bir biçimde

yansıtmaaktır. Materyal seçiminde farklılığa giden sanatçı veya tasarımcıların pek çoğunun duygu ve düşüncelerini, toplumsal hak ya da sosyal söylemleri iletmek için danteli kullandıkları görülmektedir. Bu uygulamalarda bir materyal veya yöntem olarak karşımıza çıkan dantelin alışık olmadığımız bambaşka bir üslupla kullanıldığı gözlenmektedir. Bazen kentsel alanların stratejik yerlerinde veya bir sokakta gerçekleştirilen enstalasyon çalışmalarında dantel modern yaratıcılık seviyelerine taşınmıştır. Gerçekleştirilen bu tür disiplinlerarası çalışmalarda tasarımcı ve sanatçıların dantel gibi geleneksel bir zanaat unsuruna yeni bir soluk getirdikleri izlenmektedir. Ayrıca bu çalışmalar uluslararası anlamda geleneksel kültürün tanıtılması ve yaşatılmasını da destekler niteliktedir. Konuya bu açıdan yaklaşıldığında yok olmaya yüz tutan geleneksel el sanatlarının küreselleşme sürecinde bambaşka bir yöne evrilerek gelecek yıllarda disiplinlerarası çalışmalar yoluyla yaşayacağını söylemek mümkündür.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Declaration of Interests: The author have no conflicts of interest to declare.

Funding: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Arabalı Koşar, S. T. (2017). Çağdaş Sanat Disiplinleri Arası Etkileşimlerde Lif Sanatı. *İdil Dergisi*, 6 (35), 2035-2059.
- Atay Yolal, C. (2020). *Dantel Öğesinin Özgün Seramik Yüzeyle Yansıması*. [Sanatta Yeterlik Sanat Çalışması Raporu, Hacettepe Üniversitesi]. <http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/handle/11655/23360>
- Balkanal, Z. (2010). Karadeniz'in İncisi İnebolu Yöresinde Dantel Perdeler. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 8, 44-54.
- Bayburtlu, I. (2020). Tasarım ve Sanat Sınırında Heykelsi Örme Giysiler. *Uluslararası Sanat ve Estetik Dergisi*, 4, 66-88. [Crossref]
- Jackson, F. N. (1900). *A History of Hand-Made Lace*. New York: Charles Scribner's Son's. [Crossref]
- Koçak, E. (2021). Çağdaş Sanatta Kanaviçenin Evrimi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 9(2), 238-259.
- Krause Schilling, A. (2011). Joana Vasconcelos ve Şok Edici Temaları. *ARTAM Global Art*, 9, 62-67. [Annabelle_Krause_Schilling.pdf](https://www.annabellekrause.com/annabelle_krause_schilling.pdf) (joanavasconcelos.com)
- Searle, K. (2008). *Knitting Art, 150 Innovative Works From 18 Contemporary Artists*. Voyageur Press.
- Taştan, T. R. (2018). *Türkiye' de Çağdaş Sanatta Yerleştirme (Enstalasyon) ve Kültür* (Tez No: 519359). [Sanatta Yeterlik, Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü]. Yüksek Öğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Toluyuş, D. (2020). Sanat Pratiğinde Enstalasyon, Mekan, Nesne ve Sanatçı Örnekleri. *Akademik Sanat*, 5(11), 101-114. [Crossref]
- Öğüt, G. (1973). Oyacılık Sanatı ve Kütahya Oyaları. *Etnografya Dergisi*, XIII, 55-61.
- Yıldız, G., & Öğüt, L. (2020). Tanım, Terim ve Kavramları İle Dantel. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 6 (1), 126-142. [Crossref]
- Yılmaz, S. (2011). Güzel Sanatlar Eğitiminde Gelişen ve Değişen Kavramlar ve Tanımlar. 1. *Sanat Tasarım Eğitimi Sempozyumu: Dün, Bugün, Gelecek* (s. 129-132) içinde.

Yararlanılan Web Siteleri

URL-1: <https://alchetron.com/Mary-Walker-Phillips> (26.10.2021)
URL-2: <http://www.dookyblog.com/?tag=magda-sayeg> (24.10.2021)
URL-3: <https://www.agnesherczeg.com/2018.html> (24.10.2021)
URL-4: <https://nespoon.art/the-sultans-tent-limerick-ireland-2016/> (26.10.2021)

URL-5: <https://ararenkfanzin.com/2020/11/09/kadinevinde-bekleyis/> (26.10.2021)
URL-6: <https://tr.pinterest.com/pin/624311567077738876/> (26.10.2021)
URL-7: <https://textileartscenter.wordpress.com/tag/piano-dentelle/> (26.10.2021)
URL-8: <https://sozluk.gov.tr/> (29.11.2021)